● PAPIRNIŠKI PIHALNI ORKESTER OSVOJIL SREBRNO KOLAJNO

Vevčani med najboljšimi orkestri na svetu

Papirniški pihalni orkester Vevče si ne more želeti boljše spodbude za nadaljnje delovanje, kot jo je dobil na letošnjem desetem svetovnem glasbenem tekmovanju v Kerkradu na Nizozemskem. Iz tega glasbenega mesta se je namreč vrnil z dokajšnjim ševilom osvojenih točk v prvi težavnostni kategoriji ustrezne skupine s srebrno kolajno.

Kerkrade je mestece s kakimi 70.000 prebivalci, ki pa premore ducat lastnih orkestrov in glasbeno šolo z več kot 3000 učenci. Pred 38 leti je imelo prve goste v neznatni izbiri inštrumentalnih zasedb, zdaj pa je pravcato svetovno mravljišče najrazličnejših orkestrov in komornih instrumentalnih skupin, ki prihajajo od vsepovsod, z vseh celin. Vsake štiri leta traja tekmovanje cel mesec, za še pestrejšo poživitev pa organizatorji povabijo poleg teh ljubiteljskih skupin, ki tekmujejo, še znane in slovite poklicne ansamble in umetnike, ki nastopajo na raznih prizoriščih.

Naš orkester (ki drugo leto praznuje častljivo 90-letnico) je nastopil z 81 člani z obveznima skladbama Jenny H. Bilika Symphony for Band in Ide Gotkovske Poème du Feu in skladbe po lastni izbiri Albinionijev Celebre Adagio.

Orkester je nastopil v Maastrichtu v Mestni hiši, kjer je priredil opoldanski koncert in v »JAMI« (Gemeente Grot) v Valkenburgu, kjer je bilo svečano podpisovanje na steno 25-letnega prijateljstva med Ljubljano in Valkenburgom (Ljubljano je zastopalo umetniško in upravno vodstvo orkestra in moščanski župan Ivo Samec). Napitki, nagovori, skupna pesem in na koncu Prešernova Zdravlica. Lepo, intimno doživetje.

Nepozabni so vtisi gostoljubja naših nizozemskih prijateljev, še posebej gospe in gospoda Saldna, ki sta nas gostila v svojem malem hotelu v Schin Op Geulu. Gospod Salden je prejel visoko jugoslovansko odlikovanje za gojitev prijateljskih vezi in kulturno izmenjavo. V mestecu Shin Op Guel je tudi spomenik prijateljstva »France Prešeren«.

Vevčani so teden dni preživeli v pobratenem Leverkusnu, kjer je bilo prijetno srečanje s starimi prijatelji, prav tako pobratenega orkestra. Koncerti v Tovarni Henkel v Düsseldorfu, pred Magistratom v Leverkusnu, igranje v cerkvi v Richrathu, koncert v Weltersbachu in nastopanja ob največjem domačem prazniku v Richrathu nas niso utrudila; nekaj kondicije smo potrebovali tudi za piknike, sprejeme in obiske. Ogledali smo si tovarno Henkel v Düsseldorfu in pivovarno GANSER v Leverkusnu ter kulturne zanimivosti. Tudi v nogometu sta se prijateljsko pomerila oba orkestra. Vevčani so tesno zmagali 4:3.

Vrnili smo se polni načrtov za muziciranje v bodoče, bogatejši za prijateljska čustva nizozemskih in nemških kolegov in s spoznanjem, da glasba zares ne pozna meja.

MILAN PAVLIHA

Lep kulturni dogodek v KS Zalog

V drugi polovici junija smo krajani KS Zalog prejeli vabila, bili so razobešeni tudi plakati, s katerimi so nas DPO in samoupravni organi KS Zalog vabili na proslavo praznika KS, ki je bila 23. 6. 1989 ob 19. uri in 24. 6. ob 17. uri.

Prvi večer je bil namenjen samo poslušanju, saj je v dvorani zadružnega doma izzvenel promenadni koncert godbe milice, nato pa sta nastopila Moški pevski zbor Podgrad ter Moški pevski zbor Bizovik – čemur namenjam več prostora v tem članku.

Drugi dan, 24. 6., pa so bila po krajšem kulturnem programu podeljena priznanja OF in KS. Sledilo je rajanje do zgodnjih jutranjih ur. Škoda je bila le ta, da je bilo deževno vreme in je prireditev morala biti le ta, da je bilo deževno vreme in je prireditev morala biti v dvorani, zato je bilo manj udeležbe, plesalci pa bolj zadovoljni, ker so jim podplati bolje drseli po parketu, kot bi po betonu.

Prvi večer sta imela pozdravne in zahvalne nagovore predstavnik sveta KS Zalog **Vukosav Živković** in **Andrija Vlahovič**.

Ob poslušanju godbe milice smo bili poslušalci navdušeni, saj take prireditve že dolgo ni bilo v dvorani Zadružnega doma Zalog. Škoda, da niso plakati in vabila privabili na poslušanje več Založanov in drugih okoličanov, le Podgrajčanov je bilo kar veliko.

Nastopajoča moška pevska zbora sta poslušalcem predstavila ter nadalje povezovala program Podgrajčana **Nada Starašinič** in **Miha Corel.**

Nosilec programa je bilo pravzaprav KPD Podgrad, kar si štejemo v čast.

Iz anonimnega 10 članskega Podgrajskega moškega pevskega zbora, ki je prepeval pesmi le ljubiteljsko, za domačo publiko, je prof. Miro Kokol s svojim velikim znanjem in potrpežljivostjo izoblikoval zbor, ki se že lahko predstavlja skoraj enakovredno z drugimi pevskimi zbori in zapoje tudi širši publiki. Sedaj šteje zbor 16 do 18 članov (odsotnost 1–2 zaradi služenja v JLA). Razveseljivo je to, da je v zboru tudi več mladih fantov, tako se nam, upamo, ni treba bati, da bo to lepo petje v naši vasi izumrlo. Ta večer se je zbor v sedanji zasedbi – pod vodstvom prof. Mira Kokola – prvič predstavil v svoji KS z izborom ljudskih in ponarodelih pesmi.

Bizoviški moški pevski zbor, ki šteje 19 članov, se je poslušalcem predstavil pod vodstvom Andreja Korbarja in ubrano zepel 10 pesmi. Ta zbor ima že 13-letne izkušnje (v drugačni zasedbi pa še mnogo daljše), zato ni čudno, da obsega njihov repertoar preko 50 pesmi.

Po uradnem delu programa so Bizovičani na željo Podgrajčanov in seveda v veselje publike zapeli še dodatno pesem »Pleničke je prala«. Napovedovalka je dejala, naj bi ta pesem spominjala na tiste čase, ko so daleč naokrog znane Bizoviške perice prale perilo še v okoliških potokih.

Nato pa je predstavnik ZKO Lj. Moste-Polje podelil pevcem, ki pojejo v zboru 5 let, bronaste Galusove značke.

Od MPZ Podgrad je bilo 10 nagrajencev. Iskrene čestitke!

Sledilo je povabilo napovedovalca, ki je povabil v naš Kulturni dom v Podgradu na zakusko predstavnike KS Zalog in MPZ iz Bizovika. V čast krajevnemu prazniku in da smo se razšli še z lepšim vtisom, so pevci obeh pevskih zborov, v sodelovanju s publiko iz dvorane, zapeli Prešernovo Zdravljico.

Kolona avtomobilov je tako kljub že pozni večerni uri krenila v 3 km oddaljeni Podgrad, kjer smo se razživeli in preživeli z gosti lep ostanek večera. Pa kaj, ko je ritem življenja tak, da se nam vedno mudi. Čeprav je bila naslednji dan sobota, je bila za večino delovna, če ne v službi, pa doma. Zato so se prijazni pevci iz Bizovika zahvalili za gostoljubje in zapustili Podgrad. Obljubili pa smo si, da se še srečamo.

Podgrajčani in kulturni odbor s predsednikom **Bogotom Levičnikom** se zahvaljujemo vodstvu KS Zalog za zaupanje in finančno podporo ob organizaciji tega srečanja. Seveda je veliko dela vloženega v vsako podobno organizacijo in nastope, ampak, če je zaključek lep, tudi spomini ostanejo lepi.

● Navada je, da pripravimo tradicionalni podgrajski piknik v mesecu juniju. Ta je zaradi tehničnih ovir (udarniško urejamo okolico doma) prestavljen na zgodnji jesenski čas.

MIHAELA RIBIČ

Obnova kulturnozgodovinskega spomenika v Zavogljah

Malokdo je vedel in ve, da spada cerkev Sv. Urha v Zavogljah med redke kulturno-zgodovinske spomenike občine Moste-Polje, ki so proglašeni za zaščitene spomenike prvega reda.

Cerkvica s pokopališčem je bila znana že vsaj v petnajstem stoletju. Stoji sredi majhne, urbanistično neurejene vasice kmečkega videza z dvanajstimi hišami. Videz nekaterih elementov na njej kot tudi zgodovinski razvoj okolja tiste dobe pa da vedeti, da je cerkev dosti starejša, da so jo po vsej verjetnosti že v 12. stoletju kot patronalno cerkev zgradili plemenitniki Gallenbergi, lstniki gradu na Ostrem vrhu (Osterberg) v vzhodnem delu kašeljskega hriba nad dolino reke Besnice. Razvaline tega gradu so vidne še danes. Tu je namreč okoli leta 1015 Artolf II. Svibenjski zgradil grad kot ministerial deželnih glavarjev grofov Spanheimov, ki so imeli svoj grad v Ljubljani.

Predvsem pa se cerkev omenja leta 1529, ko naj bi jo požgali Turki, ki so v tistih časih bili često na roparskih pohodih po naših krajih in jih je ljudstvo imenovalo tudi šiba božja. Iz tistih dni obstaja med tukajšnimi ljudmi ustno izročilo, ki je globoko zakoreninjeno med njimi in pravi, da so Turki po osvojitvi cerkve in obrambnega tabora, ki je stal v neposredni bližini na sedanjem posestvu Franca Porente, v cerkvi nastanili konje in cerkev spremenili v konjušnico. Zaradi nepazljivosti stražarjev, ki so bili prepričani, da so okoli sebe vse pokončali, se je v cerkev lahko pritihotapil cerkovnik in konjem z voskom namazal zobe. Drugi dan in tudi naslednje konji zaradi z voskom namazanih zob niso hoteli ne piti ne jesti. Turki so zato obdolžili svetnika, kateremu je bila cerkev posvečena, oziroma so za to, da konji niso jedli, obdolžili tudi sebe, češ konji ne jedo zato, ker smo skrunili krščansko svetišče. Zato nas ta svetnik kaznuje. Drugi dan so Turki cerkev takoj zapustili in konj, ki je zadnji šel iz cerkve, je s kopitom brcnil v vrata. Od tedaj se v vratih vse do danes pozna odtis kopita turškega konja. Turški vojak pa je iz jeze, ker jim je ta svetnik tako zagodel, z mečem večkrat udaril po istih vratih. Tudi ta izsek s sabljo se v vratih dobro pozna. Vaščani oba odtisa obiskovalcem radi pokažejo in ob isti priliki povedo, kako je do tega prišlo.

Cerkev je po požigu in razdejanju ponovno posvetil leta 1604 škof Hren, veliki protireformator na Slovenskem. Kasneje je bila ponovno predelana in pozidana, pač za potrebe ljudi in po gradbenih zmožnostih tiste dobe vse od nekoč ravnega do sedaj obočnega stropa. Sedanja cerkev, ki je gotska, sestoji iz dveh ladij in dveh presbiterijev, kar da jasno vedeti, da sta tu nekoč bili dve cerkvi. Manjša posvečena sv. Marku, večja pa sv. Urhu. Oba presbiterija sta gotsko rebrasto obokana, večji pa je bogato kamnoseško okrašen z neheraldičnimi grbi, kar jasno kaže na to, da je bil tisti, ki je naročil cerkvi tako bogat okras iz kamna, ki ni iz naših krajev, resnično bogat.

Na desni strani večje ladje je kip sv. Roka. Ta svetnik in pa sv. Marko sta zaščitnika proti kugi, zato sta posebno v 17. stoletju, ko je na Kranjskem razsajala kuga, imela veliko obiskovalcev, posebno ob nedeljah po sv. Roku. Zaradi tega se je tu razvila božja pot in cerkev je zaradi velikega števila obiskovalcev bilo treba razširiti, kar so po vsej verjetnosti storili leta 1633, kot kaže napis nad portalom stranske ladje s tem, da so vmesni zid med cerkvicama podrli in ju zvezali z obokom.

Takrat je cerkev dobila tudi sedanji zvonik, leta 1839 pa po predelavi glavnega vhoda tudi pevski kor.

Notranje in zunanje stene cerkve so bile poslikane z geometriskimi liki, zunanja zahodna stran pa tudi s freskami. Zaradi slabega stanja jih ni bilo moč obnoviti, kot je to ugotovil že K. Črnologar leta 1899, eden prvih slovenskih arheologov in akademski slikar Alojz Šubic, ki sta sodelovala pri obnovitvenih delih po potresu 1895 leta močno poškodovane cerkve. V notranjosti je zanimiv klečalnik pred glavnim oltarjem, ki je bil narejen leta 1909 iz rdečega betona z vmešanimi ribjimi luskinami, ki se ob svetlobi svetijo kot mali diamanti. Klopi so bile napravljene leta 1838 iz hrastovine. V cerkvi je od leta 1960 v naravni velikosti kip device Marije, ki je nekoč stal v kapelici v Sostrem pri Znamenj-

šku. Na zunanji, zahodni strani cerkve je kamnit relief, ki predstavlja starejšega bradatega moža, ki plava v reki in nosi na hrbtu otroka, ki kliče na pomoč. Domačini pravio, da je ta relief dal vgraditi pred več stoletji njihov zemljiški gospod, kot spomin na otroka, ki je utonil v Ljubljanici. Na severni strani nad vhodom v stransko ladjo je še en relief v obliko križa postavljene glave različnih starosti, ki naj bi predstavljali štiri letne čase.

Poleg teh reliefov sta v cerkev vzidana še dva rimska kamna, od katerih eden nosi napis CORONIA CETERTIATIA.

Cerkev je bila v tem stoletju večkrat obnovljena, nazadnje leta 1982 in je kar v dobrem stanju, razen strehe, ki jo bo treba v čim krajšem času popraviti.

K cerkvi spada še pokopališče z obzidjem, na katerega so do leta 1931 pokopavali mrtve iz Zavogelj in Zadvora, saj je ta cerkev zavetna cerkev ljudi iz Zadvora in Zavogelj s petimi letnimi mašami. Zadnji pokopan, toda le začasno na tem pokopališču, pa je bil Avgust Alič, ki so ga leta 1942 ubili Italijani. Po tem pokopu ni bilo tu nobenih mrliških obredov več.

Kakor je bila cerkev skrb faranov in župnišča in temu primerno vzdrževana, pa je bilo pokopališče prepuščeno samo sebi, saj se zanj ni nihče brigal, niti svojci umrlih ne. Odlok iz leta 1960 je določal, da vsa pokopališča prevzame v svoje roke podjetje Žale, ki pa so se zgovarjale, da so pri tem mišljena le aktivna pokopališča. Tako je to pokopališče propadalo, saj ni bilo v lasti niti cerkve niti Žal. Čas je šel svojo pot in obzidje je začelo razpadati v taki meri, da se je najbližji sosed pokopališča že bal, da se bo to obzidje podrlo na njegovo dvorišče in, da se bodo pokazale krste in kosti otrok, ki leže na tisti strani. Tudi siceršnji izgled teh podrtin sredi vasi je bil vse prej kot lep in ni kazal nobene pietete do mrtvih.

Zaradi kulturnozgodovinske pomembnosti tega objekta tako za ta kraj kot za občino in iz pobud Turističnega društva Moste-Polje po lepem okolju ter zgodovinskih znamenitosti, ki so tudi turistično zanimivi, je društvo vzelo v svoj program obnovo tega zidu in pokopališča. Sprožilo je akcijo obnove preko Zavoda za spomeniško varstvo, župnišča Sostro in Komunalne skupnosti ljubljanskih občin. Izdelava načrtov in finančna konstrukcija stroškov je trajala tri leta, vse do letošnjega junija, ko je Gradbeno podjetje Bežigrad pričelo z deli. Pod vodstvom in v tesnem sodelovanju z Zavodom za spomeniško varstvo bo zid, ki bo obnovljen v prvotni obliki, to je v fugiranem kamnu in pokrit z bobrovcem, do srede septembra gotov. Ob tem bo ob zidu odstranjena lesena drvarnica, ki je močno kazila videz, in izravnano vse pokopališče.

Nagrobni kamni so že prislonjeni na zid, tako da bo vzdrževanje zelenice na dosedanjem pokopališču čim preprostejše. Postavljeni pa bodo tudi nam vsem znani, toda že malo pozabljeni litoželezni križi s preloma stoletja, ki so bili tedaj zelo v modi in ki jih bodo dobili z drugih pokopališč in iz zbirke Edvarda Svetka in nas opozarjali na kulturo pokopavanje pred sto in več leti.

Obnova tega pokopališkega zidu je vsekakor velik finančni, predvsem pa kulturni dogodek, saj bomo s tem obnovili objekt, ki so ga naši predniki še kako častili in bili z njim zvezani v slabi in dobri uri. Z obnovitvijo zidu bo tudi cerkev dobila veljavo in ugled, ne samo kot sakralni spomenik, ampak predvsem kot kulturnozgodovinski spomenik naše preteklosti, na katero so bili še kako vezani naši očetje in matere in ki je združeval slovenski narod in slovensko besedo. Zato naj ne bo nikomur odveč ogledati si to cerkvico, edinstveno delo sakralne arhitekture naše občine.

Vse, ki imajo svojce na tem pokopališču, pa prosimo, da ob tej priliki ponovno pregledajo spomenike, jih olepšajo in obnovijo, ali pa v zid pokopališča vzidajo enotne plošče 40 x 60 cm, ker menimo, da bo pokopališče, kakršno je sedaj, ostalo enako dalj časa. S tem bodo izkazali tudi pieteto do umrlih svojcev, ki tu leže.

EDVARD SVETEK

Delavci GP Bežigrad pri obnovi zadnjih metrov zidu (Foto: S. G.)

● NACE JUNKAR – POJOČI VEVČAN

Petje je poklic in konjiček

Prav gotovo ste prepoznali obraz, ki zre v vas s časopisne strani. Pogostokrat, zlasti zadnje čase, ste ga že videli na televizijskih ekranih, še večkrat pa ste slišali njegov glas, za katerega ljudje pravijo, »da je v njem nekaj več«, kadar hočejo povedati, da jim je všeč njegova polnost, zven. Z njim ste se srečali tudi v Operi ali Cankarjevem domu, najbrž pa ga pod preobleko, ki je v navadi v gledališču, niste prepoznali. Nace Junkar je to, Vevčan, ki ga na Vevčah ne boste pogostokrat srečali, saj preprosto ne utegne na kratek sprehod in klepet po svojem rojstnem kraju. Nace Junkar slavi letos pomembno obletnico: pred desetimi leti je namreč začel peti v Operi. Prav pred nedavnim pa je na festivalu Melodije morja in sonca, ki je bil 11. avgusta v Portorožu, skupaj s Heleno Blagne zapel pesem Vrniva se na najino obalo, ki je prejela prvo nagrado občinstva. To sta prav gotovo dovolj pomembna vzroka za pogovor z njim.

Kot prvo najbolj običajno vprašanje: kdaj ste začeli peti?

Že kot otrok sem prepeval na proslavah v OŠ Polje, tudi v tej zeleni hiši, kjer se pogovarjava, sem že pel, nadaljeval sem na Poljanski gimnaziji, hkrati pa sem ves čas obiskoval nižjo glasbeno šolo v Mostah. Tu sem se učil harmoniko, tudi igral sem v harmonikarskem orkestru. Na gimnaziji so me sošolci navdušili za študij solo petja, ki sem se ga potem učil privatno pri Kseniji Videli Žebre. Po končani gimnaziji sem vpisal študij slovenskega jezika in knjižničarstva na Pedagoški akademiji v Ljubljani, hkrati sem končal tudi študij petja in se zaposlil v ljubljanski Operi.

Kako se spominjate teh prvih začetkov v Operi?

V ljubljanski Operi je bilo tekmovanje, na katerem so se lahko predstavili mladi pevci. Profesorica me je poslala nanj; ko so me v Operi slišali, so mi takoj ponudili delo v opernem zboru. Najprej tega nisem hotel sprejeti, potem pa se mi je le zazdelo, da me nekaj vleče tja. V Operi sem se zaposlil leta 1979 in letos imam desetletnico dela v tej ustanovi.

Kot ste rekli, ste najprej začeli peti v opernem zboru, nato ste dobivali tudi manjše in srednje vloge...

... in pri tem je tudi ostalo. Včasih so bili v Operi dirigenti, ki so delali z mladimi pevci, danes je drugačen čas, za solistične vloge imamo predvsem pevce, ki niso pri nas doma. Ta položaj, ki ga imam v Operi, mi ustreza, kajti če bi se usposobil za petje glavnih vlog, bi moral pustiti zabavno glasbo.

Kdaj ste se pričeli ukvarjati tudi z zabavno glasbo?

V letih 1980–1981 sem bil v vojski skupaj z Otom Pestnerjem in to je bil usodni trenutek. Prej to zvrst nisem poskušal peti. To sodelovanje je rodilo prvo pesem, prvo malo ploščo, veliko ploščo, festivale, delo na radiu in televiziji. Napravil sem tudi nekaj velikih projektov, to je velika plošča in kaseta skupaj. Zadnji projekt je izšel junija letos, ima naslov Moje najlepše kancone, v njem pa so zbrane najbolj uspešne pesmi. Prva pošiljka te plošče in kasete je bila takoj razprodana.

Kakšno zvrst glasbe najraje pojete?

Najbolj mi odgovarja stil italijanske kancone. To so skladbe, ki niso več zabavna glasba, niso pa tudi opere ali operete. Zdi se mi, da lahko v njih največ pokažem.

S katero pesmijo mislite da ste dosegli največji uspeh?

To je pesem Moja kancona, ki pomeni vrh mojega ustvarjanja. Bila je že v mojem drugem projektu Melodije, moje bogastvo, ponovno pa sem jo uvrstil tudi na to zadnjo ploščo ob deseti obletnici petja.

Kakšni pa so načrti za naprej?

V jeseni bom izdal novo ploščo in kaseto, verjetno pa tudi lasersko ploščo.

Po zmagi na festivalu Melodije sonca in morja ste postali še bolj znani.

Zdaj me kličejo na vse konce in kraje, ampak ne da se, treba je delo uskladiti; Opera pa je tista, ki ima prednost. Vabili so me že tudi k raznim ansamblom, vendar sem precej navezan na Slovenijo in na Ljubljano, na našo obalo, na Dolenjsko, od koder so moji starši doma. Imel sem povabilo za Kanado, takrat je bila zima, in me tjakaj ni preveč vleklo. Ampak še je čas, ne?

Nace Junkar najraje poje pred množico ljudi, pred polno dvorano, na festivalih, velikih prireditvah. Uživa v tem, da poje vsakikrat malo drugače. Pel je že po vsej Sloveniji, tudi drugje po državi, čeprav malo manj, z opernim zborom pa tudi zunaj naših meja. Le v naši občini, denimo v Španskih borcih, še ni imel priložnosti zapeti. Pa bi rad, saj je tu doma. Pa tudi prav bi bilo, saj je eden naših občanov, ki ni anoninem, je znan tudi drugje. Zakaj ga ne bi spoznali tudi doma?

DARJA JUVAN